

K ČEMU JSOU HOLKY NA SVĚTĚ?

Báseň Jiřího Žáčka Maminka, publikovaná v Čítance pro 2. ročník (Čteme s porozuměním, vydalo nakladatelství Nová škola Brno v roce 2015), rozpoutala bouřlivou diskuzi na sociálních sítích a posléze v médiích. Hlavním posláním žen je podle básně péče o děti. Podporuje báseň genderové stereotypy, nebo se jedná pouze o nevinnou básničku pro malé děti?

Jiří Žáček: Maminka

Ze všech lidí mám nejradši maminku. Než jsem se narodil, devět měsíců jsem vyrůstal v jejím těle. Možná proto mi tak dobře rozumí. Mohu se jí svěřit se vším. Když mi někdo ublíží, vezme mě do náručí a je mi zase dobře. Vím, že maminka udělá všechno, co může, abych byl šťastný, proto se snažím, abych jí dělal radost. K čemu jsou holky na světě?

*Aby z nich byly maminky,
aby se pěkně usmály
na toho, kdo je malinký.
Aby nás měl kdo pohladit
a povědět nám pohádku.
proto jsou tady maminky,
aby náš svět byl v pořádku.*

Část o klucích:

*Páni kluci jsou tu k tomu,
aby svět byl veselý,
vystartují ráno z domu,
jako když je vystřelí.
Nebojí se blesku, hromu,
nevadí jim mráz a led,
páni kluci jsou tu k tomu,
aby se svět točil vpřed.*

Vít Klusák (dokumentarista): *K čemu jsou kluci na světě? Aby psali takovýchle debility. (Čítanka pro 2. ročník, Čteme s porozuměním, nakl. Nová škola Brno, vydáno: 2015!!!)*

Reakce pod fb příspěvkem Víta Klusáka:

A: Zkuste si představit, jak tenhle text vnímá žena, která se z jakéhokoliv důvodu maminkou nestala. Pokud takhle budeme mluvit k holčičkám od začátku, budou se cítit nepotřebné, pokud se nestanou v životě matkami.

B: Je to prostě textík o maminkách, které děti v tom věku tak rozhodně vnímají.

Jiří Žáček (autor básně Maminka):

Na to, jaké mají být maminky a jak se mají jevit prvňáčkům, mohou být názory různé. Podle nahlédnutí do diskuse vidím, že mnoha diskutérům ta básnička připadá dobrá nebo přijatelná, ale chápu, že lidé kontroverzního ducha to vidí jinak. V tom případě ať nešermují genderovými stereotypy a zkusí sami napsat svou verzi – když se jim povede, rád jim napíšu jedničku s hvězdičkou.

...

Kdyby znali z mé tvorby ještě něco dalšího, věděli by, že nejsem žádný macho; dokonce se považuji za feministu, jen jiného druhu než ty genderové džihádistky. Rozhodně odmítám degradaci žen na domácí puťky, kuchařky a uklízečky. Imponují mi sebevědomé a chytré ženy a nevadí mi ani, když si k seberealizaci vyberou profesi považovanou spíše za mužskou.

...

Nikde nežádám, aby se matky vzdaly profesních kariér ani osobního života, jak mi podsouvají genderové bojovnice. Žasnu, jak je možné číst jednoduchou básničku s takovou ideologickou předpojatostí!

...

Co však považuji za nehorázné, že genderové aktivistky ve svatém zanícení skutečnou diskusí o genderové problematice odmítají a místo toho volají po cenzuře. Jsou neomylné v době, kdy už není neomylný ani papež? Skutečnost, že se někdo zabývá genderovými stereotypy v době, kdy svět ohrožují skutečné problémy, jako například válka na Blízkém východě, migrantská krize nebo klimatické změny, považuje spisovatel za malichernou.

Ministerstvo školství: *Ministerstvo sice uznává, že báseň „není zcela genderově neutrální“, ale podle něj záleží hlavně na výkladu učitele, který by to měl žákům ozřejmit. Při výkladu by tak měl učitel žákům vysvětlit záměr autora a další souvislosti, kromě jiného také souvislost s genderovou korektností.*

Lucie Jarkovská (socioložka): *Je to milá říkanka, svižná, dynamická, ale představa, že se díky „pánům klukům“ točí svět, je tak trochu jako z 19. století. Společnost se vyvíjí a s tím se mění i učebnice. Ty vždy nějakým způsobem odrážejí ducha doby, hodnoty, které daná společnost uznává. Četla jsem si nedávno v čítance dobrých sedmdesát let staré. Z dnešního pohledu byla nesnesitelně mravokárná. Příběhy sdělovaly dětem, že je třeba být skromný, čestný, pracovitý. Jsou to všechno pozitivní vlastnosti, ale čeho je moc, toho je příliš a dnes by taková čítanka děti nejspíš nudila. Aby děti přišly na chuť čtení, musí je příběhy zaujmout, musí se vztahovat k jejich životům. Dnešní texty pro děti navíc odrážejí i současný vztah dětí a dospělých, který se také proměnil. Dospělí už nejsou v roli kazatele, který dětem přikazuje, soudí je a neomezeně o nich rozhoduje.*

Alena Zemančíková (dramaturgyně a spisovatelka): *Básničky v čítankách nemusejí být uměleckým veledílem. Rozhodně by však měly být pravdivé a neuvádět šestileté děti ve zmatek v konfrontaci s realitou, ve které žijí... Za největší problém považuji hned úvodní otázku K čemu jsou holky na světě? To by mě tedy taky naštvalo. Ptát se v literatuře pro děti „k čemu je někdo na světě“ – a je jedno, jakého je pohlaví nebo povolání, barvy, jazyka či co já vím – je divně vylučovací. Holky, stejně jako kluci, jsou na světě prostě k tomu, aby byly. Co k čemu z nich bude, je otázka jejich vývoje, nadání, studijních nebo manuálních schopností, charakteru, zdraví a tak dále. Otázka K čemu jsou holky na světě? má tu vadu, že na ni lze odpovědět třeba tak, že k ničemu.*

Petra Havlíková (organizace Nesehnutí): *Už byla několikrát použita v publikacích, které se zabývají genderově senzitivním vzděláváním. Byla v nich použita právě jako příklad, jakým způsobem se genderové stereotypy budují... Nerada bych, aby to vyznívalo jako kritika básně Jiřího Žáčka, ale je to poukázání na to, že nějakým způsobem v realitě reprodukuje genderové stereotypy. A tohle je jeden ze způsobů. Měli bychom se nad tím kriticky zamyslet, jestli je to to, co chceme.*

Petra Neomillnerová (spisovatelka): *V mnoha knihách mého dětství se holčičky chovaly jako totální krávy. Vozily kočárky, bály se ušpinit, a když šli kluci dělat něco zábavného, ony se věnovaly žalování... Pořád si pamatuju na ten vibrující vztek, který to ve mně vyvolávalo, a to, co stálo v knížce a v knížkách, jsou přece věci správné. Byl to jeden z důvodů, proč jsem začala psát. Někdo, jako je Žáček, by fakt neměl říkat holčičkám, proč jsou na světě.*

Marek Švehla (novinář): *Je pozoruhodné, že na gender útočí hlavně chlapi.*

Ale chápu, že vědecká disciplína, která popisuje, jak moc je Česko v zajetí kulturních stereotypů ohledně rozdělení mužských a ženských rolí, a odhaluje, jak to tady chlapi pořád šéfují, jim není po chuti.

Michal Komárek (novinář): *Vůbec se nedivím, že některé feministky, někteří feministé i lidé bez jakéhokoli podobného zařazení se podivují nad tím, že básnička Jiřího Žáčka „K čemu jsou holky na světě?“ je v čítankách. A vůbec nejde o to, že by snad rozumní kritici chtěli ničit poezii, zpochybňovat význam mateřství nebo požadovali, aby se o ženách psalo výhradně jako o „lídryních“ nebo „dřevorubkyních“. Nejde ani o plamennou kampaň, ani o pálení knih. Jde o docela normální diskusi. Je přece absurdní, aby školy nerespektovaly současné změny v postavení žen ve společnosti a diskuse o nich. Je jasné, že existují různé a často až nesmířitelné názory na aktuální stav rodiny, pojetí rovnosti žen a mužů, kvóty, pozitivní diskriminaci všeho druhu, feminismus... To je v pořádku. Ale neznamená to, že věci se nemění. A v tomto kontextu vypadá Žáčková básnička jako zbytečná provokace. Respektive jako vyjádření názoru, který v čítance vypadá jako zbytečná a nemístná provokace. Předpokládám, že naprostá většina žen považuje mateřství za úžasnou věc. Žijeme ale naštěstí ve společnosti, ve které už není žena „strojem“ na rození dětí a má i jiné ambice a možnosti je realizovat. A ve které ženy, které z těch či oněch důvodů děti mít nemohou nebo nechtějí, nejsou méněcenné. Teze, že „holky jsou na světě, aby z nich byly maminky“, je prostě hloupá. A nejde tu o nějaké několik desítek či stovek let staré básnické dílo. Takže tu nejde ani o fanatické ideologické obrazoborectví. Žáčková básnička pochází z několik let staré knihy a sám autor říká, že ji vytvořil na objednávku vydavatelky. Není tedy důvod se obdivně sklánět před klasikem a zařazovat jeho dílo do čítanek. Muži, kteří se pohoršují nad „genderovými džihádístkami“, si, myslím, vůbec nepřipouštějí, že by někdo, natož škola, kladl takto redukcionistickou otázku o nich samotných: „K čemu jsou kluci na světě?“ Kluci jsou tu přece od toho a proto, aby dělali všechno, všechno, co je baví a co je potřeba. A mají k tomu k ruce taky holky. A když vyšetří trochu času a nálady, tak taky děti.*

Petr Bittner (Deník Referendum):

- 1. Identifikovat stereotyp v učebnici není žádné „tlačení na pilu“, jak se domnívá „můj liberálně založený kolega“ Petr Honzejek. Diskuse nad celospolečenskými dopady různých přístupů ke vzdělávání je zcela legitimní a česká společnost ji podle všech dostupných šetření potřebuje jako sůl.*
- 2. Jestli se v diskusích ohledně různých podob genderové rovnosti někdo pravidelně chová hystericky, jsou to většinou pobouření obhájci tradičních rolí. Sám Jiří Žáček použil pro diskutující kritiky své básně označení „genderové džihádísky“, které je úplně mimo jakoukoli slušnou debatu – což ovšem neodradilo ani tradiční apoštoly slušnosti, jako je Jiří Čáslavka, aby ho dál směle používali.*
- 3. Mnohé ženy by se rády staly matkami, kdyby jim systém vycházel alespoň trochu vstříc – jenže pád do samoživitelství a nehostinnost neregulovaného trhu práce znamenají prostě existenční rizika, v jejichž kontextu může dítě znamenat i pád do chudoby. Nemít dítě tak nemusí být jen moderní preference, ale prostě taky strategie přežití. Nemít dítě je pro mnohé evoluční strategie, kdybych použil váš slovník.*
- 4. Všechno tohle by se mohlo měnit k lepšímu, jen kdyby se vedla skutečná debata nad neschopností současného systému zajistit budoucím matkám podmínky pro udržitelné mateřství. Jenže tomu všemu v české debatě zoufale brání ignorance, neschopnost a neochota velké části společnosti vůbec identifikovat ty největší překážky, kterým dnes ženy musí čelit.*

Mik Herman (novinář): *Maminka je milá básnička Jiřího Žáčka, která se objevuje v několika čítankách pro druhý ročník ZŠ. Básník v ní vysvětluje, proč*

*mají maminky děti rády a proč pro ně chtějí jen to nejlepší. Jednoduchá, ale citlivě napsaná básnička říká, že na této planetě jsou holky, které jednou také budou chtít rodit děti, které budou mít rády. To se ale nelíbí vyznavačům genderové politiky, mezi kterými je básnička známá jako příklad budování genderových stereotypů... Protože Žáček si dovolil nepřímo napsat, že základní rolí ženy je rodit a starat se o děti, jednoduše proto, že k tomu mají jako jediné předpoklady. Někomu na ministerstvu zřejmě vadí, že děti nerodí muž nebo že se otec nepodílí s matkou na kojení. Asi nejlepší by bylo, kdyby i učitelé, po přečtení básničky, vysvětlovali dětem, že lidé se rodí z vejce, na kterém sedí devět měsíců střídavě otec s matkou. Každý rozumný člověk cítí z básničky radost, lásku a přirozenost. Ano, být matkou, milovat a starat se o dítě ve větší míře než muž je normální. Rozčilení tzv. genderových odborníků považují do velké míry za účelovou propagandu. Nikde není psáno, že holky mají jenom rodit děti a že se mají jenom starat o děti. Takže celá diskuse je zcela evidentně rozpoutána díky nepochopení napsaného textu a tudíž velké míře nedovzdělanosti. Doporučoval bych jim, aby se za neziskové peníze zaměřili na skutečné problémy postavení žen ve společnosti a nehledali problémy za každou cenu tam, kde vůbec nejsou. Celý tento umělý problém vyvolal režisér Vít Klusák, když na FB napsal: „K čemu jsou kluci na světě? Aby psali takovyhle debilně. (Citanka pro 2. ročník, Čteme s porozumením, nakl. Nova škola Brno, vydáno: 2015!!!)“ Pokud ale znáte Klusákův první studentský film *Oceť*, pak vám rychle dojde, v čem je Klusákův problém. Po pravdě řečeno, upřímně lituji Žáčkovy kritiky za jejich zážitky z dětství, ale s tím se musí bohužel vyrovnat každý sám... A propo. Všimli jste si, jak jsou genderovými stereotypy nabitě Seifertovy básně ze sbírky *Maminka*? Takže se všichni těšíme na nové poučování genderovců, tentokrát o světovém Jaroslavu Seifertovi. Možná z toho bude další pitomá diplomka. Těmi jsou genderoví aktivisté velmi populární.*

Lukáš Novosad (kulturní redaktor Týdeníku Echo): *Pořád mi na zdi vyskakuje, jaká je Jiří Žáček píča, protože jedna jeho nemastná básnička byla použita v jakémsi slabikáři a praví se v ní, že holky jsou na světě od toho, aby z nich byly maminky. Taková propaganda děti prý kazí. Protože v kurzu je jiná a ta je na místě: nikdo, hlavně ženy ne, nemá mít předem určenou roli. Větší hovadinu neznám: nejen že ženy jsou na světě samozřejmě především proto, aby z nich byly matky, a muži proto, aby z nich byli otcové, což není žádné společenské diktát, nýbrž pravidlo přežití. Ale taky se o těch ženských rolích už letos přesvědčíme. Bude to zábavný rok: až/pokud Marine Le Penová vyhraje volby ve Francii, budou tři největší evropské země vést ženy. Paní Mayová už teď dává paní Merkelové často ráda najevo, ať si konečně kouká odvyknout, že bývala jediná holka navrchu. Bude to sranda. Ne že by to holky nezvládly, ale nebude to jinačí vtip, než jaký to byl bez nich.*

Martin Konvička (protiislámský politický aktivista, entomolog): *Normální lidi na to kašlou, vždy kašlali a vždy kašlat budou. Vždy budou na světě ženy, které raději opraví traktor, než vyšijí krajkové prostírání, a muži, kteří raději upečou dort, než aby skolili kance. Jenže jedno ani druhé nebrání těm podstatným věcem – pokud mají po boku komplementárního partnera. Intošovi typu Švehly nikdo nebrání vyšívat krajkové prostírání, ale musel by si najít partnerku, která umí vyměnit kolo nebo vymalovat byt. Jo, žena, která umí vyměnit kolo či vymalovat byt, nebude nutně horší mámou, než ta, která to neumí – někdy spíš naopak,“ poznamenal Konvička se slovy, že protože si Švehla neumí vhodného protějška najít, tak zehrá, že jsou na světě ty špatně rozdělené role. „A viní z toho... nevím přesně koho, snad Putina? Hovno role, genderhoší a genderdámy. Vaše vlastní neschopnost někoho vhodného sbalit.*

Komentátor HN Petr Honzejk:

<https://archiv.ihned.cz/c1-65589690-k-cemu-jsou-holky-na-svete>

NOVÉ VERZE BÁSNĚ:

*K čemu je gender na světě?
Je tu pro všechny nanynky
co ustrnuly v pubertě
a jejich ega malinký.
Aby nás štvaly proti všem
že přemýšlíme pozpátku
gender studies jsou důkazem
že svět fakt není v pořádku...
K čemu jsou tady Klusáci
a Černohorské a Šabatky?
Nechte je být... jsou chudáci
co vyrůstali bez matky...*

Nové verze básně od Ondřeje Macla:

*K čemu je Mata Hari na světě?
Aby z ní byla... Cože?! Máme tě!
Tu je kůl, budeš popravená.
Jak to, že nemáš osypky?
Než padnul výstřel, do tváře nám
dálkově vmetla polibky...*
...

*K čemu je Baarová na světě?
Že hvězda v temném režimu?
Ne každý nácek byl hned bubák.
Měli moc, charisma, ba půvab
dech beroucí i bez plynu.
Hrrr na ně?! Jedna Hannah špitá,
že zlo je hlavně banalita.
Že nejvíc toho pokazí,
kdo vzorně plní rozkazy.*
...

*K čemu je Butler na světě?
Aby dělala problémy...
Žena je žena. Muž je muž.
Muž nemůže žít bez ženy.
A jsou-li jisté výjimky,
zaokrouhlit je na nulu!
Aby náš svět byl v pořádku.
Butlerko, nepiš – ovuluj.*

*K čemu je Žáček na světě?
To mi vy, žáci, řekněte...
Vážně vás jeho lyrika
bere víc než můj duplikát?
V čítankách mě sice nenajdete,
ale zas umíte s internetem,
vryjte mě kudlou do lavic.
Ještě líp: zrodte vlastní vesmír!
Škola vám beztak nedá víc
než rozkoš z toho, co se nesmí.*